

MATRIARCHÁT mezi muslimy

INDONÉSIE, BORNEO – ŽELVY V OHROŽENÍ

Na rodných ostrovech ohrožených želv žijí jen jejich ochránci

Obyvatelé vesnice Payung-Payung na ostrově Maratua

Ostrov Teluk Alulu. Typické příbytky osad u pobřeží.

„Na Borneu ochutnáte skvělé ovoce či ryby a užijete si nádherné moře. Jen nejezte želví vejce a nekupujte náramky ze želvoviny,“ prosí **HANA SVOBODOVÁ (29)**. „A naučte se pár indonéských slovíček. Neznám nikoho, kdo by se tu domluvil anglicky.“

ŽELVY MÁM RÁDA odmalička, první jsem dostala v šesti letech. V osmnácti jsem se jako dobrovolnice podílela na jejich ochraně v Mexiku, pak jsem o nich studovala na přírodovědecké fakultě. Pomáhat při ochraně jsem chtěla také v Indonésii, kde s angličtinou nepochodíte, takže jsem začala s ročním studiem jazyka na Sumatře.

Na jednom koncertu jsem tam potkala paní s nápisem *Turtle Foundation* na tričku. Ukázalo se, že ve jmenované mezinárodní želví nadaci pracuje. Byla vedoucí pro

Indonésii. Přečetla si mou diplomku o želvách psanou v angličtině i závěrečnou práci v indonéštině a po čase mi nabídla, jestli nechci jet jako dobrovolnice na osmé nejdůležitější místo na světě pro karety obrovské.

Nejdřív jsem tam strávila dvě dovolené a od loňského března pracuji pro nadaci nastálo. Děláním poradce v biologii, prostředníka mezi místními zaměstnanci a nadací, vedu účetnictví, věnuji se výzkumu. Mezi zaměstnanci (a obyvateli vůbec) jsem jediný běloch. Ke všemu holka. Naštěstí mám oporu i ve svém indonéském příteli. Je jím Berly, šéf ochránářů, který zdejší pobočku vede.

NA SAMOTĚ U MOŘE

Indonéské části Bornea se také říká Kalimantan. Název Borneo platí pro celý ostrov. Ten je třetí největší na světě a jeho území je rozděleno mezi Indonésii, Malajsii a Brunej. Naše kancelář, kde pravidelně trávím zhruba třetinu každého měsíce vyřizováním agendy, leží v Tanjung Redebu, hlavním městě indonéské provincie Berau. Jinak pobývám na Bilang-Bilanganu a Mataze, dvou ostrovech, kde jsou kladíště karet, jež se snažíme chránit.

Plavba z Bornea trvá podle typu lodě až šest hodin, ale mezi oběma ostrovy je to jen čtvrt hodinka. Kromě mě a osmi indonéských zaměstnanců nadace (čtveřice ochránců na každém z nich) tam nikdo jiný nežije. Je to jako na samotě u lesa, respektive u moře. Není tu signál pro mobily, natož internet. Pro případ krize máme jen vysílačku. Elektřinu zajišťuje generátor a kromě nafty se sem musí dovážet i pitná voda.

ZELENÁ POUŠŤ

Borneo se v učebnicích i filmech o přírodě popisuje jako zelený ostrov, kde mezi větvemi pralesních velikánů létají ptáci a motýli. Taková místa ještě jsou. Bohužel je jich hrozně málo. Když jedu z Tanjung Redebu do vesnice, odkud odplouvám za želvami a jejich ochránci, cesta trvá čtyři hodiny a z původního deštného pralesa vidím jen zbytky. Někde se ze spálené půdy tyčí ohořelé pahýly stromů, jinde stojí bagry a kolem jsou jen pařezy. Tyto obrázky se střídají s výhledy na nekonečné plantáže palem olejních. Z hlediska biodiverzity zelená poušť. Tahle zkáza je původně z Afriky a teď už ovládá Indonésii i Malajsii. A proč? Kvůli

nejlevnějšímu oleji, který se nejrychleji přepaluje a podle doktorů vůbec není zdravý.

NOCI S BATERKOU

Na menších obydlích ostrovech Bornea je většinou krásně a na těch našich „neobydlených“ teprve. Pořad svítí slunce. Skrže průzračnou vodu, teplou jako ranní kafe, vidíte celé útesy korálů a ryby nejrůznějších barev i tvarů, hvězdičky, sasanky, rejnoka... A samozřejmě želvy. Ty připlouvají klást svá vajíčka do písku zdejších pláží každý den. Život jako v pohádce. Splněný sen.

Opálení, větrem ošlehaní a svalnatí kluci, kteří na ostrovech žijí, považují zdejší přírodu za samozřejmost, ale mají ji rádi a svou práci dělají poctivě. Dokud byly pláže bez ochrany, připlouvali sem lovci želv a zloději jejich vajec. Proti stavu po druhé světové válce tu klesl výskyt těchto zvířat na desetinou! Noční hlídky ovšem udělaly nevídaným návštěvám konec. Indonésané nejsou nijak agresivní, odradí je už to, že po pláži obchází někdo s baterkou.

POLICIE K NIČEMU

I bez zlodějů je práce na ostrovech dost. Přenášení želvích snůšek

na místa bezpečná před škůdci, vypouštění malých želviček, sběr dat... Na Borneu zase kromě práce v kanceláři chodím také po školách a vykládám dětem o potřebě želv a potažmo přírodu vůbec chránit. Totéž dělám i na ostrovech Mataha a Derawan.

Je to běh na dlouhou trať. Pokud jde o želvy, lov a sběr vajíček byly ještě koncem minulého století legální a místní lidé v tom pokračují dodnes. Na Derawanu jsem třeba v jediné vesnici našla v devíti stáncích z jedenácti vystavené náramky a další šperky vyrobené ze želvoviny. Snažím se to dokumentovat, ale úřady to moc nezajímá. Stejně jako častý lov ryb dynamitem, který je také zakázán už dvacet let. Po našem oznámení dokonce policie při prohlídce v jedné lodi

našla čtyři tuny takto ulovených ryb a nakonec nám stejně řekli, že chybějí důkazy. Prý potřebují video, jak někdo hází ten dynamit do moře!

ŽENA – KDO JE VÍC

Indonésie včetně Bornea je převážně muslimská. Dřív jsem se toho trochu bála. Naštěstí se ukázalo, že islám tu má velmi umírněné stoupence. V mém týmu ochránců jsou například muslimové i křesťané a z jejich chování nepoznáte, kdo je kdo.

Co mě ale překvapilo ještě víc, ve zdejší muslimské populaci nejsou ženy nijak utlačované. Pod pantoflem jsou naopak muži. Příklad? Kluk nesežene partnerku, dokud nebude mít taky na motorku a na nákupy, kam ji bude vozit. Bydlení po svatbě? Ženich se stěhuje do domu, jež manželce postavili její rodiče, a v případě rozchodu z něj zase odchází. Hospodaření? Ženy ze zásady nepracují, jen muži. Ti pak svou výplatu doma odevzdávají a dostávají jen kapesné. Tohle se děje dokonce i před svatbou. Když mi svůj plat přinesl i můj vzdělaný přítel, dost jsem koukala.

KOKOS MÍSTO KRUNÝŘE

Kdybych pracovala s želvami na ostrovech popsala jako procházku růžovým sadem, na Borneu občas víc než vůni cítím ty trny. V Tanjung Redebu, městě velkém jako Olomouc, například není jediná knihovna či jiný zdroj kultury. V sebeskromnější chýši najdete jednu nebo dvě televize a každý Indonésan má nějaký ten padělek

mobilu známé značky. Popovídat si ale můžete jen o jídle a dětech. Které neznají pastelky. Kterým nikdo nikdy nepřečetl knížku.

Na druhé straně – všichni jsou v klidu, nespěchají a hodně času tráví s rodinou. Oceňuji také, že se pořád usmívají, že jsou na mě hodní, že mi pomáhají. Pro mě má pobyt mezi nimi smysl. Kolem sebe mám tým, na nějž se mohu

spolehnout, a dělám práci, o které jsem vždycky snila. V rámci osvěty mimo jiné ukazují lidem, že místo želvoviny je mnohem lepší použít na výrobu náramků kokosové ořechy. Šperky jsou krásné a vzácní plazi mohou zůstat naživu. ❏

Vlastní zážitky z ciziny můžete nabídnout na adrese jan.zvelebil@reflex.cz

INZERCE

Myslete na sebe, úraz vás může překvapit i tehdy, když ho nejmíň čekáte

Chvilé strávené s rodinou a přáteli jsou nenahraditelné. Abyste se nemuseli při společných aktivitách neustále obávat různých nehod a úrazů, spolehněte se na kvalitní pojištění. Před samotným úrazem vás sice neochrání, ale jeho finanční následky vám pomůže zmírnit.

Úrazové pojištění je pojištění, které vám pomůže překonat delší období bez pravidelného příjmu v případě úrazu s trvalými následky a zároveň vám pomůže žít plnohodnotnější život navzdory změněným životním podmínkám. Třeba Kvalitní úrazové pojištění 5 PLUS od AXA můžete uzavřít jak pro sebe, tak i celou rodinu. Pojistnou ochranu si můžete vybrat dle vaší aktuální potřeby, a to ze tří pojistných částek: 1 mil. Kč / 1,5 mil. Kč / 2 mil. Kč. Ze zvolené pojistné částky bude v případě pojistné události vypočteno a následně vyplaceno pojistné plnění podle závažnosti trvalého následku. Každý rok se vám navíc tato částka sama navýší o pět procent jako poděkování za věrnost. V případě pojištění rodiny budou pojištěny všechny vaše děti, i ty, které se narodí po uzavření pojistné smlouvy. Pojištěny budou na 50% vaší aktuální pojistné částky.

Kareta obrovská zahrabává nakladená vejce

První cesta ze souše do moře

Hana Svobodová: „Ochrana má k ideálu ještě daleko“

Od druhé světové války klesl počet karet obrovských na desetinou